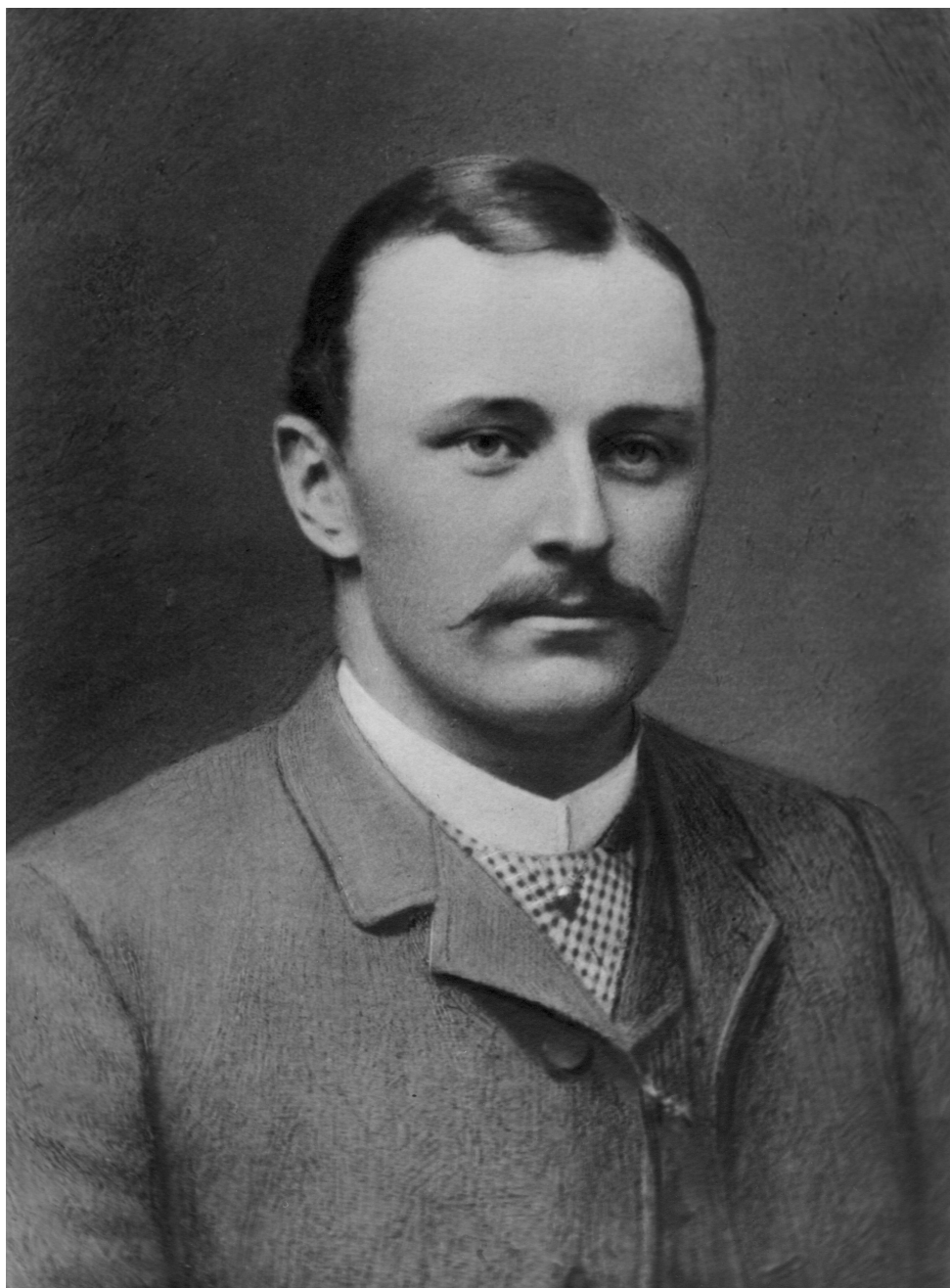

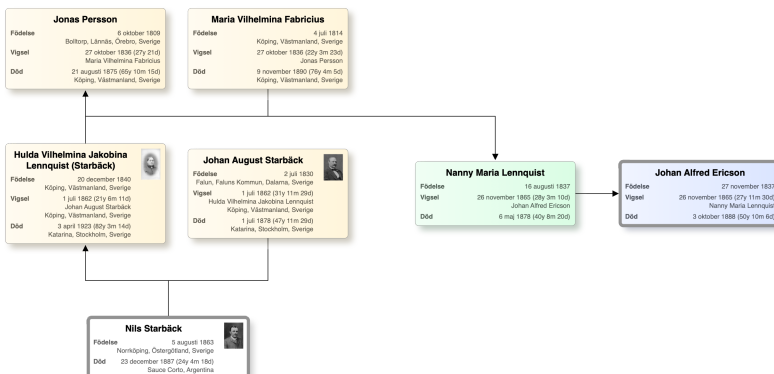
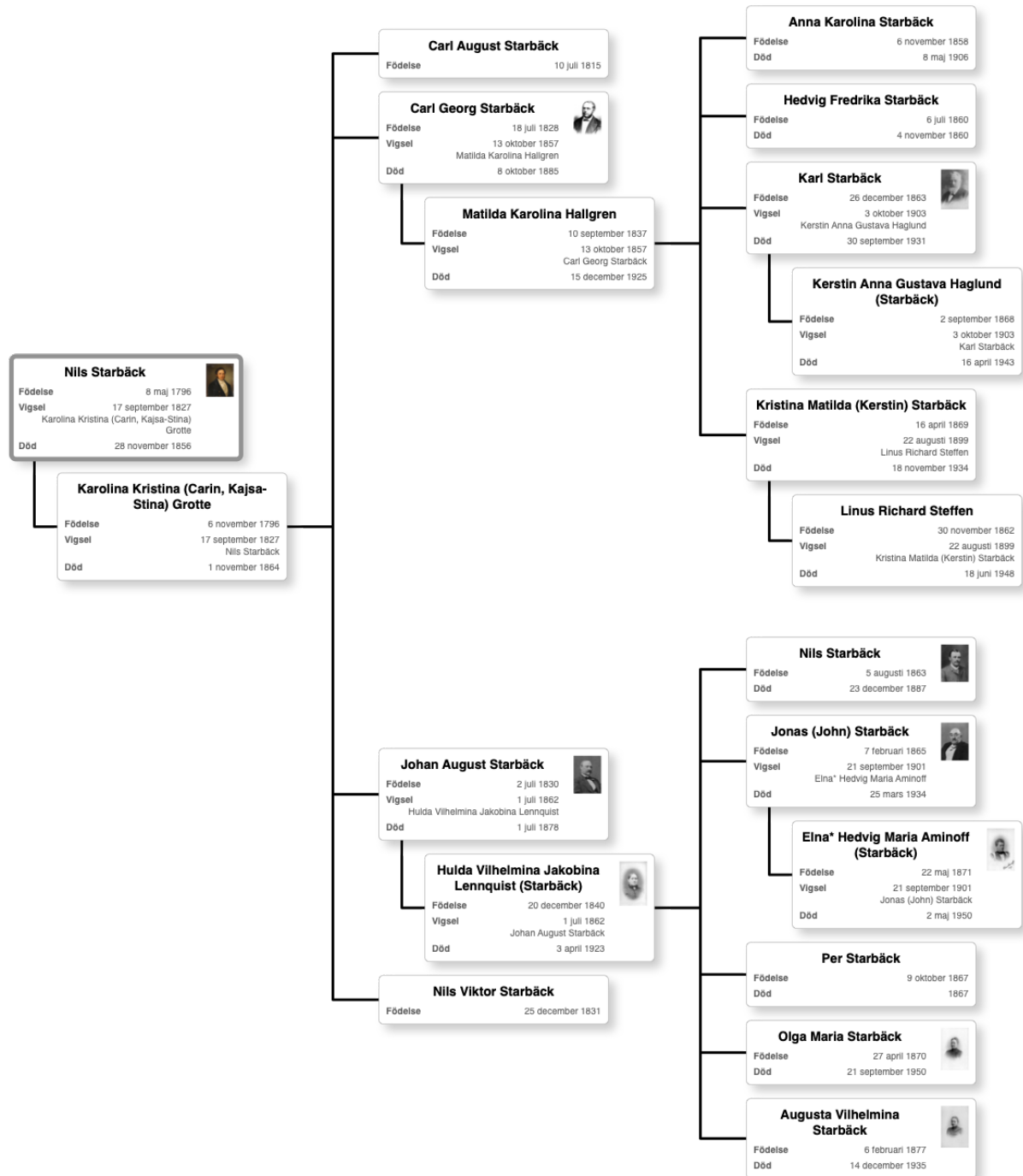

Nils Starbäck

Nils Starbäck

Stamtavla

BREV SKRIVNA AV NILS STARBÄCK, 1863–1887

Inte förrän nu har jag läst nedanstående, som pappa Rolflagt in i brunt omslags-papper, med påskrift om innehållet, rött och textat. Nils var pappas farbror, som dog av blixten i Argentina.

Jag tror att det allra första är en välskrivningsövning.

Wärens behag

Huru ljufligt är ej den tiden då lärkor och starar börja sin glada sång uppå de knoppade träden, hvarje hjerta klappar häftigare ty dessa foglars ankomst till vårt kalla klimat bådär Värens annalkande. Då ropas öfverallt ”af med Ytterrocken våren är kommen” hvarje menniska känner en outsäglig skön känsla genomströmma sitt wäsende man liksom får nytt lif nya krafter till arbete. Våren är den wackraste af alla årstiderna. Våren är ej kall ej warm den är lagom.

Nils Starbäck

Det nästa, ett brev, skrevs före våren 1883, för då slutade Karl Starbäck skolan i Norrköping. Nils far August och Karls far Georg är bröder.

Studeranden vid Norrköpings högre Elementarläroverk, Medlemmen af Fornordisk förbundet uti samma Elemenentarläroverk H.H. Carl Starbäck.

Bästa Kusin Calle!

När John i qväll fått lust att skrifva ska väl jag också klåta ihop lite af hvad jag gör häruppe i ”hufvudstaden”. För det första skall jag väl tala om att det är rysligt bistert och kallt, ”men de skadar inte sa käringen om kalfsteken” ty vi äro inte frusna af oss häruppe, utan åka dagligen kälke i Humlegården och stundom äfven i Karl den XIII torg. I mitt och Johns museum, som vi kalla det har jag skaffat mig åtskilliga nya märkvärdigheter såsom, en samling af snäckor, och åtskilliga petrifikater. Wi hafva en liten kattunge som är rolig, och hoppar ständigt lekande omkring, om middagarne sätter hon sig att sofva midt på golfvet och om man då ropar ”Sippa” (ty så är hennes namn) så spritter hon till och tittar sig yrvaken omkring och då kommer vi alla i ett sådant skratt. Häromdagen firades å gymnastiska Centralinstitutet häruppe

ett 100 årigt jubilium till minne af hädangångne Skalden och Gymnasten G Ling så att vi några dagar hade lof från gymnastiken.¹ Jag lyckönskar dig till dina små trefliga utsikter och dina trefliga svalor (Jätte). Men nu skall vi in och äta qvällsmat och derföre tecknar jag din Kusin Nils Starbäck.

P.S. med brefvet följer din kallelse till fornordiska förbundet skrif snart B.D.S.

Så ett brev från Jämtland till biologiska mostern Lydia Lennqvist, och hennes make jägmästare Lars Hallgren. Enligt Leijonhufvuds släktbok sökte Nils bot för sin lungsjukdom i Jämtland 1884. Jag har inget tidigare brev därifrån än detta.

Snälla moster och morbror!

Långt före detta hade det varit min skyldighet att skriva och tacka för edra vänliga bref och lyckönskningar på min födelsedag [5/8] samt för de delikata jordgubbarne; och det enda jag har att anföra som ursäkt, hvarför jag ej skrivit förr är, att här nu en tid varit gudomligt väder, då jag tyckt det vara svårt att sitta inne och skriva, utan hellre legat och gassat mig i solskenet, eller vandrat kring i skog och mark. Men i dag är det slut med det vackra vädret, nu regnar det och är blott 8° varmt så att vi eldat i de miserabla kakelugnarne, hvilket hjälpt något. Derför har jag beslutat att tillbringa dagen med brefskrifning; jag fick ej mindre än 15 bref i anledning af födelsedagen, hvilka jag nu håller på att besvara.

Först af allt vill jag omtala, att jag känner mig mycket rask och kry häruppe och känner intet af det onda i bröstet, men jag söker ändock vara så försiktig som möjligt och går, främst af allt, alltid varmt klädd. Jag trifies äfven utmärkt hos Bergströms, ehuru nog åtskilligt skulle vara att anmärka mot kosthållet ibland, i synnerhet då det är så pass dyrt som det är, men vanligtvis är det rätt bra. Men hvad jag haft utmärkt tur med är, att jag kommit tillsammans med snälla människor, hvilka mot mig varit så att jag aldrig glömmer dem. På min födelsedag firade de mig här med dukadt namnsdagsbord, samt hade middag för mig på gästgifvargården; hela dagen var utmärkt rolig. I dag har Bendixsons rest, så att vi mist ett par af de allra snällaste i vår krets här uppe. Innan de foro, fotograferade vi oss alla samman, sittande på Bergströms trappa, med gubben Bergströms i spetsen, sittande med pipan i mun och lappstöflar på fötterna.

Bland de utfärder jag gjort vill jag omnämna: en bestigning af Mullfjäl-

¹ Det är nog Per Henrik Ling som avses. Ling föddes 1776 vilket skulle innebära att brevet är från 1876.

let, derifrån jag hade den härligaste utsigt jag hittills någonsin skådat; flera fiskfärder, deribland en till sjön Greningen, hvarvid vi medelst utter fångade en mängd "öring" och "rör", men då jag äfven blef genomvåt af en åskskur, utan att det medförde något men för helsan; till Tännforsen var jag i förrgård, men träffade ej löjtnant Festin; han var visst ute med Björk och jagade; vid Tännforsen fiskade jag, men det nappade ej särdeles (se vidare Johns bref). I morgon bittida går jag upp på Mullfjället och tänker försöka att skjuta någon ripa, af hvilka jag sett flera i skotthåll men ej haft bössa med förut; hund tänker jag vara sjelf, få se om jag duger till det.

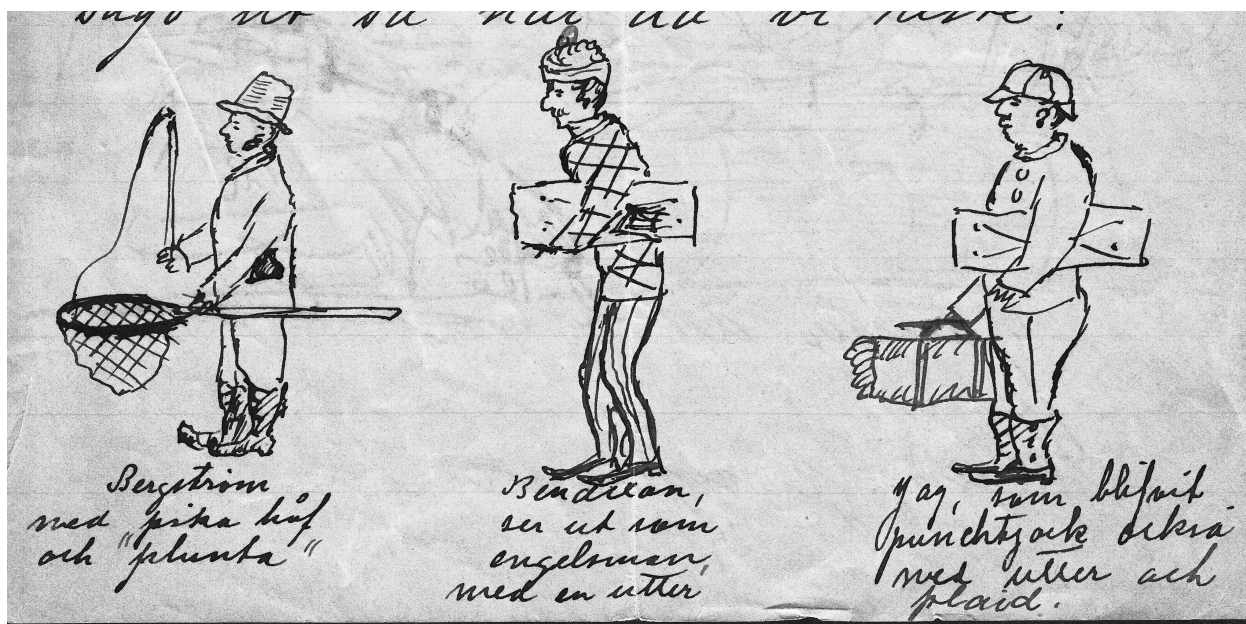
Adjö för denna gång och ännu en gång tack för brefven och bären, helsa Gösta och Anna, men mest helsas Moster och Morbror af eder tillgifne och tacksamme

Nils Starbäck 14/8 1885

Gösta och Anna Hallgren är barn till Lydia och Lars och alltså kusiner till Nils, liksom John Hallgren som får nästa brev.

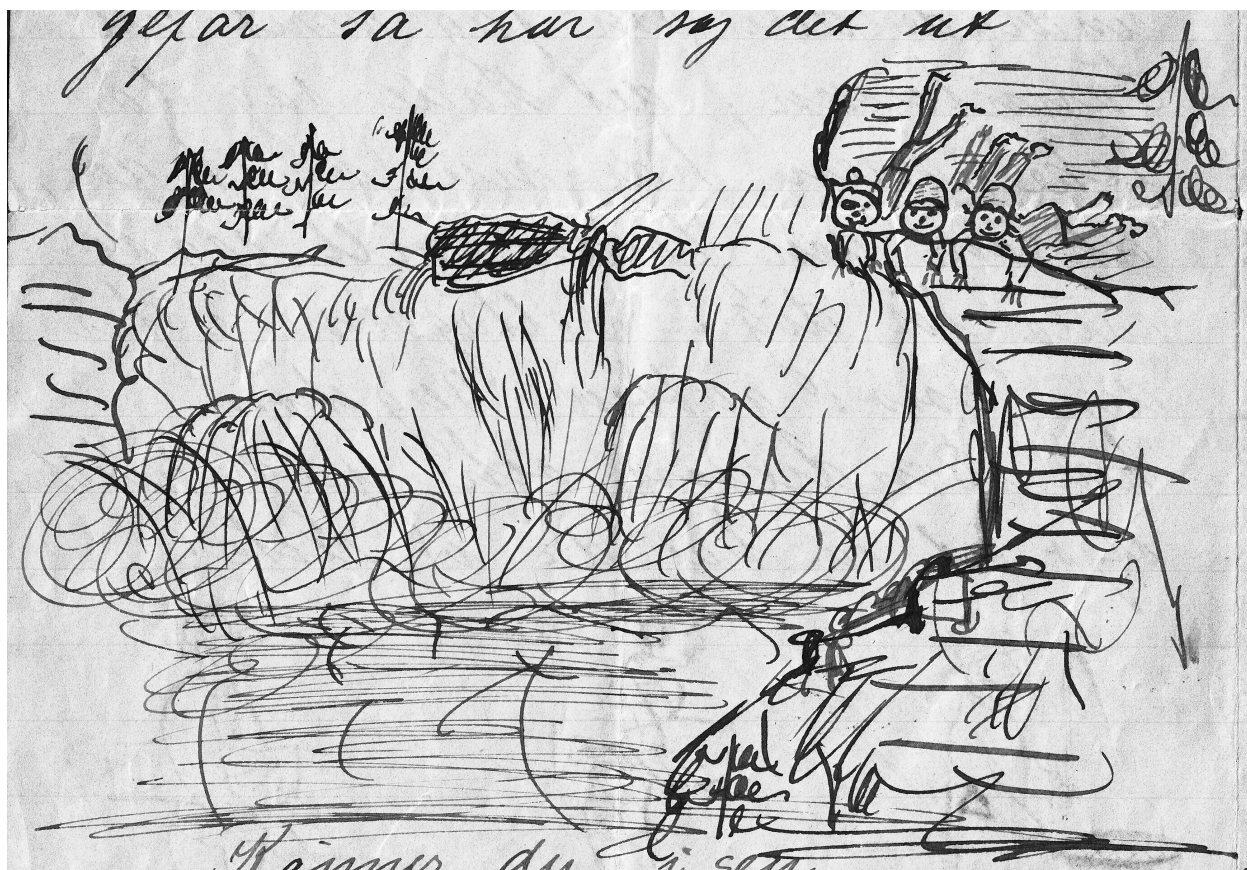
Min bästa kusin John!

Tack för ditt snälla bref! Du undrade deri om jag varit till Tännforsen; det hade jag då icke, men har nu varit der, och om den färden vill jag berätta för dig. Deltagarne i färden voro: gubben Bergström, herr Bendixson och jag, hvilka sågo ut så här då vi reste:

Vi hade en rolig resa. Då vi kommo fram, sökte vi Festin, men han var ej hemma; då foro vi ut på sjön och fiskade på väg till Tännforsen, vi fingo blott

4 öringar. När vi kommo till forsen lågo vi och tittade på den från en sten och ungefär så här såg det ut.

Känner du igen forsen?

Sedan gingo vi till Bergströms fäbod der "storsan" (fäbodjäntan) bjöd på getost, smör, bröd och mjölk, och der det fans 150 getter samt en liten näpen killing, hvilken du nog skulle velat hafva, samt en stor bock med den underligaste ragg. Nu foro vi åter öfver sjön till Bodsjöedet, der vi skulle ligga öfver natten. Framkomna stekte vi fisken vid en eld, som vi sjelfva gjort i ett pörte och det såg mycket härligt ut. Vi stekte fisken hållande den uppträdd på en pinne – utan salt!!

Så gingo vi in och åto vår fisk, men Bendixson åt för mycket och fick ondt i magen. Derpå tittade vi efter i sängarne om de voro utan små loppor och andra kryp, ty det var i en rätt snuskig stuga wi lågo (ej hos Festins), och så lade vi oss, samt stego upp kl 5 och foro ånyo ut och fiskade samt hade då rätt god tur. Vi kommo i land kl halvnio och satte oss genast upp och åkte hem till Dufed mycket nöjda med vår utfärd.

Adjö med dej nu, ty nu skall jag ner och äta kväll och smörja mig med gammelost. Helsa syskonen beder

din kusin Nils

Kan du se fisken?

Älskade syster Olga!

Tack innerligt för den vackra presenten på min födelsedag; det gladdde mig obeskrifligt att se, det du kan hinna med en sak i tid, om du blott vill; och då du säger i din bref, att du är obetydlig i mina ögon, säger du dermed ej sanningen, ty blotta tillvaron af ett sträfvande att frigöra dig från dina ovanor gör dig älskvärd i mina ögon. Försök på samma sätt att öfvervinna din något slarfviga handstil m.m. så skall du få se, att du ej skall behöfva tro att jag på något sätt tänker nedsättande om dig, tvärtom.

Ja, vi skola nog med tiden komma att sympatisera mer än hvad vi hittills gjort, derom är jag fullt öfvertygad. Adjö med dig nu min snälla syster, och helsa till min andra lika snälla syster och pussa henne från mig, sjelf varder du på det hjertligaste i tankarne pussad af din alltid tillgifne broder

Nils Starbäck 16/8 1885

Älskade Mamma!

Tack, tack för de rara kräftorna och besväret med dem; de smakte oss alla utmärkt utom Bergströms, hvilka hellre tyckte man kunde äta grodor; han var

rädd och tordes ej taga i dem, och då jag visade honom dem i korgen, vardt han så rädd att han tog mig i armen samt spottade rundt ikring sig: "Tvy otäckingen, hva ha Starbäck nu tagi heim för ena svarta kröter". Nu bor jag utmärkt trefligt i Bendixsons gamla rum, men det är mycket tomt efter dem, de rara människorna. Vi kommo så utmärkt öfverens. Jag mår så utmärkt godt nu att jag känner intet ondt, men jag är nog försiktig ändå; må mamma tro, och om än jag någon gång skulle vilja gå ut för litet påpelsad, så hindra mina nya vänner här sådant genast på det vänligaste. Allt hvad jag har kunnat hitta på att omtala nu i hastigheten står i syskonens bref, hvarför mammas ej blir så långt. Helsa alla, alla i Köping, släkt och vänner från mig, mest helsas dock min lilla Mamma, hvilken jag hoppas är kry och rask,

från Mammas Nils

Nästa brev är inte daterat, så jag vet inte om det hamnat rätt i tiden?

Snälla moster Lydia

Tack för all vänlighet mot mig under de angenäma dagar jag tillbragte på Kungsgården. Resan till Enköping gick bra, men måste jag vänta der till onsdagsmorgonen kl. 6 innan Westerlund träffades så upptagen var han. Han sade att jag var rätt bra och att den ökning i vikt jag under sommaren erhållit var ett utmärkt vackert resultat, men högra lungspetsen är fortfarande klen. Han ordinerade gödningskur, men ville utbyta mjölk mot kött; försigtighet i synnerhet hvad luft beträffar, så att jag aldrig fick vistas i instängd skämd luft (han ville nästan tillråda mig att ligga vid öppet fönster om nätterna). Vidare ordinerade han kalla tvättningar samt sade att utländsk resa i vinter vore högst önskvärd, men icke absolut nödvändig. Läsa skulle jag få göra. Sedan jag nu kommit till Stockholm, der alla må bra, har jag varit hos dr. Edgren. Han visade sig ytterst intresserad af min sjukdom, kände igen mig mycket väl, samt förvånades högeligen öfver min förbättring, antecknade de förändringar i vikt och utseende jag sedan i våras undergått, samt undersökte lungorna. Nu, sade han, vore det ett annat ljud och en annan percussionston än i våras, men katarrhen hade jag kvar, men fortsatte jag att sköta mig, som jag gjort hittills hade han godt hopp om att jag skulle blifva fullständigt bra. Men här i Sverige ville han ej gerna att jag skulle vara i vinter, då blefve det samma historia om igen som i våras och den förbättring jag i somras fått vore utan nytta. Han rådde mig att taga medicofiln i november och sedan att resa till Sicilien, Palermo eller Catania, om jag på något sätt kunde få det, samt

att stanna der till slutet af Maj, der kunde jag äfven något litet bedrifva mina studier, ty der funnes universitet; när jag sedan komme hem i Maj skulle jag äfven nästa sommar vistas i fjällen och sedan på hösten trodde han att jag skulle vara fullt återställd.

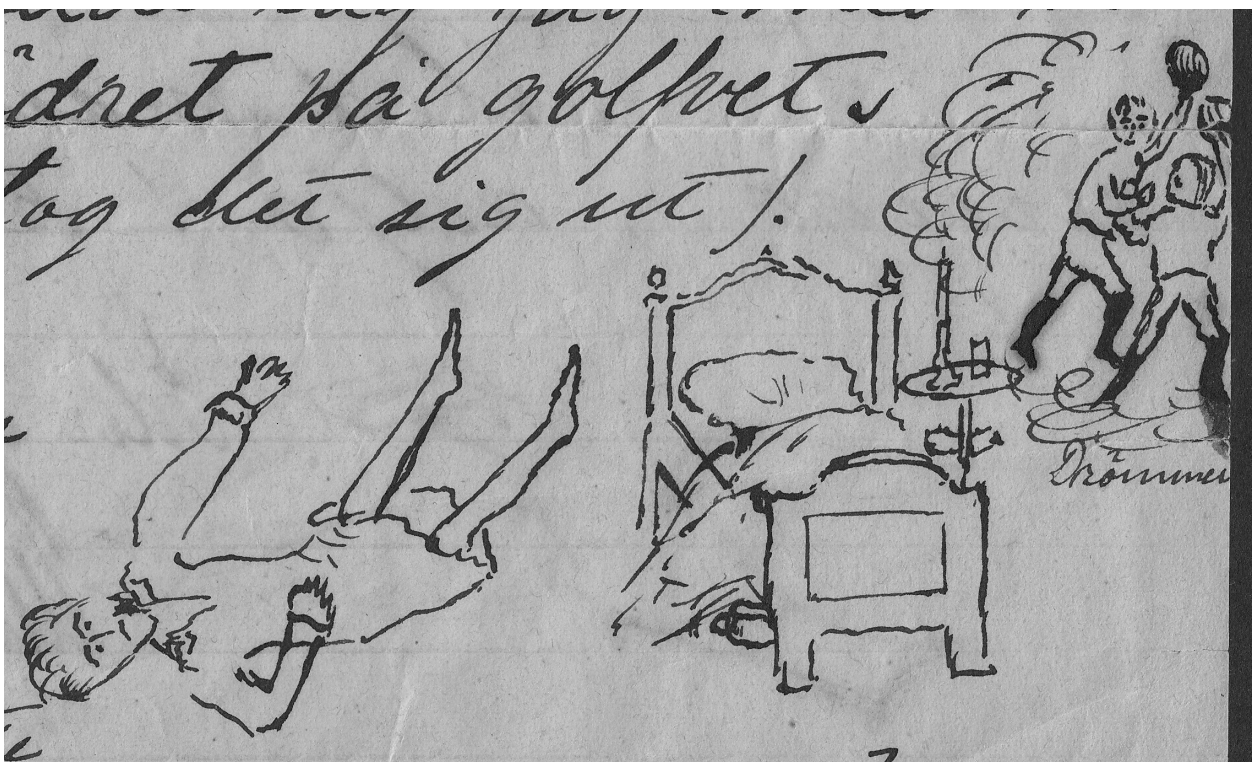
Det var en tråkig ordination och har satt mig många myror i hufvudet. Emellertid har jag nu börjat läsa på examen och ämnar först och främst taga den, få se hur det sedan blifver.

Lampglasen sändas härmed jag betalte dem af de 15 kr jag fick af morbror Lars.

Med många helsningar till morbror Lars, kusinerna samt Anna P
tecknar mosters tillgifne
systerson
Nils Starbäck

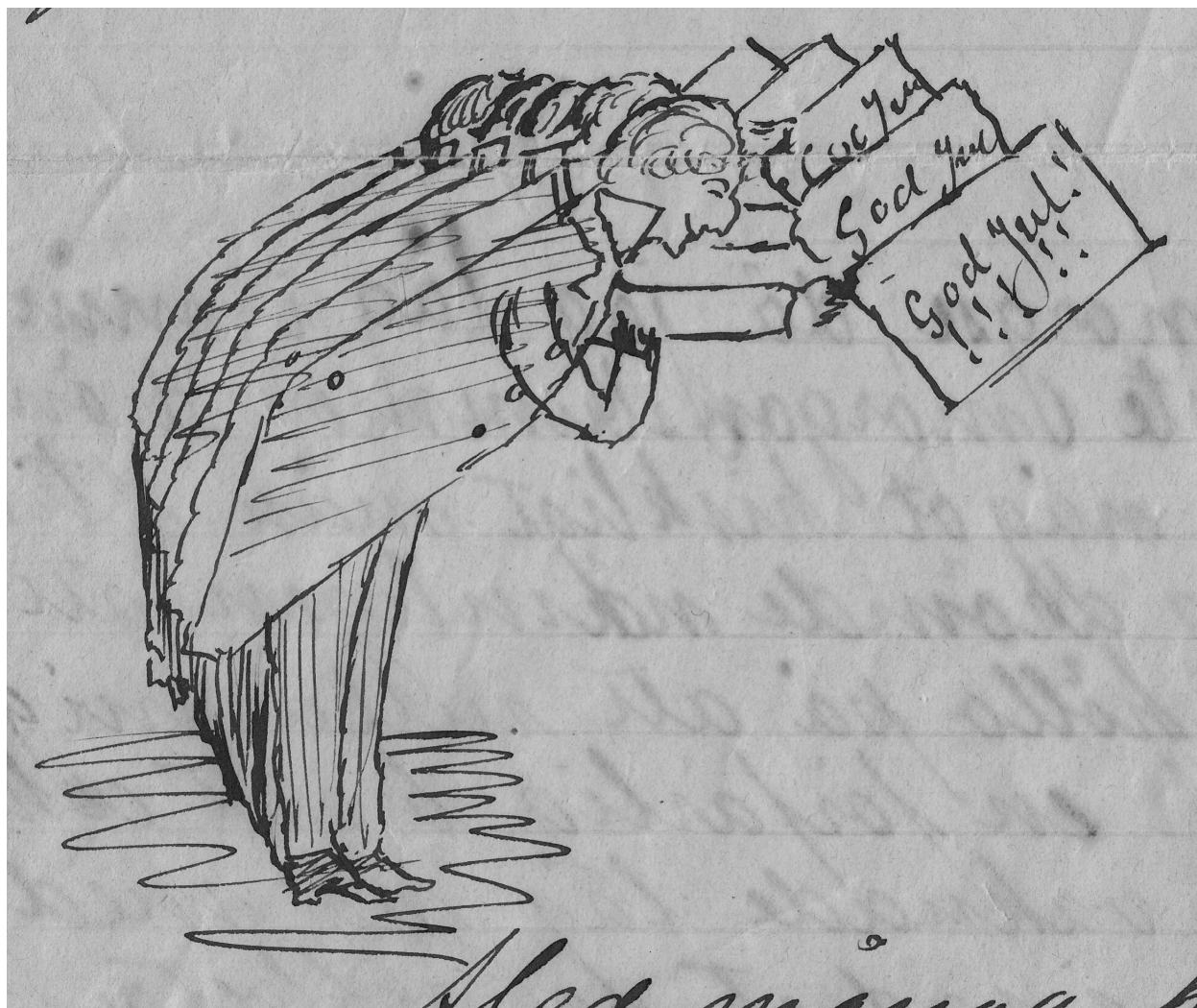
Kära kusiner, John o Gösta!

I morgse, då jag låg i min skönaste morgonslummer, drömde jag något hiskligt mån I tro. Jag drömde nämligen att ni två höllo på att rulla mig ned utför en förfärlig brant och då jag vaknade låg jag med benen i vädret på golfvet. (Så här tog det sig ut).

Då tänkte jag som så: "Nu min kära Nisse måtte du bestämt glömt att önska kusinerna God Jul, efter som de komma och ansätta dig i drömmen". Derfor

mina kära kusiner: God och angenäm Jul, många julklappar o.s.v. o.s.v.”

Med många helsningar, adjö! adjö

Eder tillgifne
kusin
Nils Starbäck

Älskade Mamma!

Min resa har gått mycket bra. Då jag passerade Bendixsons, viftades derifrån med flere dukar. Jag åt kväll i Katrineholm, men somnade ej förr än på andra sidan Norrköping (omkr kl. 12), sedan sof jag godt till ½ 7. Till Malmö kom jag 11.20 samt steg genast ombord på ångaren Gylfe, som förde mig öfver till "Kongens by". Det var rätt stark sjögång i sundet, men jag var ej sjuk, troligen tack vare bromkaliet. Sedan tullen blifvit undanstökad tog jag ett bybud som förde upp sakerna till hotellet, der jag snyggade mig och gick sedan ut att se

på stan. Icke kände jag mycket igen mig, men något; här har blifvit stora förändringar på 10 år. Först till telegrafan; der frågte jag en äldre herre i kassan om Norgren var uppe. "Nej han var gången hem". Den gamla herrn tittade emellertid så märkvärdigt på mig, alldeles som om han känt mig, hvarföre jag sade mitt namn; det var gamle Aagaard; han hade genast känt igen mig på pappa och mamma. Han talte om för flera andra tjenstemän hvem jag var, och de kommo och skakade hand med mig. Så till Norgrens Dosseringen nr 46 2dra sal. Nu när jag väl kom öfver Nörrebro kände jag bra igen mig och allt var sig likt. Jag stod en lång stund och tittade på Baggesensgade 2. Då jag kom till Norgrens öppnade farbror, men kände ej genast igen mig. Jag blef mycket vänligt mottagen, blef bjuden på middag för alla dagar jag stannar här. Inez o Nils, stora och vackra och mindes mig rätt bra. På e.m. voro Norgren och jag ute i stan, han bjöd mig först på punch på d'Angleterre och sedan på "Café national" ett storartadt konsertetablissement midt emot Tivoli. Slutligen bjöd han ock på kväll. Norgrens ville så gerna ha skrivit till mamma, men ha ej vetat adressen. Deras adress står i mitt bref och de skulle visst sätta mycket värde på några rader från mamma.

I kväll eller i morgon bittida reser jag antagligen härifrån och vidare. Ett längre bref skall jag i Hamburg skriva. Nu har jag ej annat att skriva om annat än att jag mår väl. Måtte ni alla der hemma göra detsamma. Farväl min älskade mamma. Helsa alla.

Mammas
Nils Starbäck

P.S. Detta är skrivet med hotellblock och hotellpenna och båda äro dåliga.

Älskade Mamma!

Då jag senast skref var jag i Köpenhamn och nu är jag i Hamburg. Vill nu beskriva hvad som passerat sedan mitt senaste bref. Jag var som jag sist skref på middag hos Norgrens. På e.m. packade jag in och afreste på kvällen kl. 7.20 till Korsör från Köpenhamn, der det hällregnade bägge dagarne jag var der, så att det på det hela taget var mindre angenämt.

Resan till Korsör gick fort och bra, men jag kände mig så der temligen ensam och öfvergifven utan att hafva någon landsman eller vän att tala med. Till Korsör kom jag kl. 10 och steg ombord på den stora Kielerångaren, der jag fick börja öfva mig med tyskan och det gick på det hela taget rätt bra. När jag kom ombord satte jag mig genast till bords och åt och drack väldeliga.

Gick sedan till sängs och sof utan sjösjuka ända tills kl 4 f.m. I Kiel var ingen tull och tåget gick derifrån till Hamburg kl. 5. Den resan gick mycket hastigt och jag kände mig ej ledsen, ty det var så många nya förhållanden o.d. att iakttaga. Vi nalkades Hamburg och allt började se så verkstadsaktigt ut att man kände sig helt liten. Tåget stannade vid Dammthor banhof. Öström var ej nere, ty jag hade fått felaktig underrättelse om ankomsttiden så att han väntade mig en timma senare. Jag åkte nu upp till Öström genom de stora och vackra gatorna. Då jag kom till honom var han i sina "pschytt" och höll på att kläda sig. Jag snyggade mig äfven under utbytande af helsningar och samspråk. Gick sedan in och åt frukost samt presenterades för min värdinna fru Lauenstein, en mycket trefflig och snäll fru. Åt frukost och pratade tyska. Har sedan dess sett på staden och pröfvat det tyska ölet, som var så öfverdådigt godt att jag första dagen drack 8 seidler (det rusade inte alls). Jag har sökt att få biljett till Madeira, men alla platser voro upptagna på det största ångfartyget, men samtidigt går ett mindre och om jag får biljett på det får jag om Torsdag veta. Får jag det ej reser jag antagligen till Antwerpen eller Lissabon, hvarifrån äfven båtar gå i denna månad, men det blifver något dyrare. I kväll skall jag med Ö. gå på en konsert der Christina Nilsson uppträder och dit vi lyckats få biljetter till rätt skapligt pris. Farväl, Helsa alla.

Mammas Nils Starbäck

Många hjertliga helsningar från Öström. Nisse är kry o glad! intygas på begäran af D.S.

Bästa Morbror Lars!

Efter en temligen angenäm resa befinner jag mig nu i Hamburg och mår här rätt bra, d.v.s. icke sämre än vanligt. Jag har i dag besett Zoologische Garten och sökte dervid uträtta ärendet om Elgkalfvarne. Jag talade vid Director, dr. Bolan. Att hålla elgar i fångenskap äfven om de skötas på det mest noggranna sätt vore nästan omöjligt, han hade förut en gång försökt det; hvarvid djuren efter få månader dogo, så vidt han viste har det högst sällan lyckats att hålla elgar i längre fångenskap än 2 år, derföre ville han ej heller hafva några, men om morbror Lars kunde skaffa honom Birchhühner (orror??) lodjur eller filfraser [järvar] ville han gerna hafva dem, och hade morbror i så fall att inleda korrespondens med honom med utsatt pris (hans kort följer). Die Birchhühner skulle visserligen ej placeras i härvarande Zoolog. Garten, utan hade dr Bolan i kommission att för annan person anskaffa dylika. Sådan var i korthet

utgången af min mission.

Här i Hamburg har jag utmärkt angenämt hos min vän Öström; att tala tyska går rätt bra och bättrar sig dag för dag. Det tyska ölet "schmeckt famos"; första dagen drack jag 8 seidler (det rusar konstigt nog inte alls). Båten går härifrån till Madeira den 31sta, men är det ovisst om jag kan få plats på den-samma, ty alla platser voro upptagna; jag får veta det i morgon. Får jag ej plats, reser jag antagligen öfver Antwerpen eller Lissabon. Med mossiga helsningar till moster Lydia och kusinerna tecknar morbrors tillgifne

Nils Starbäck D. 20 Oct 1885

[*saknas början*] ... lemnat och ett par gånger varit tillsammans med honom; det är en rätt hygglig prisse.

Om söndagarne brukar här vara främmande (herr Koopmars syster Frau van Matré o andra) då spela vi vanligen ett parti kort om aftonen och ha det rätt gemytligt. Har mamma ännu varit uppe i Skandia? Nu hittar jag rätt bra här i Hamburg och behöfver sällan fråga om vägen. I Zoologiska trädgården har jag varit; den var utomordentlig och jag gick der i 3 timmar. Der hade jag äfven en kommission att uträtta hos directören Doktor Bolan från Morbror Lars angående köp af ett par Elgkalfvar. Jag kände mig då ängslig att ej tyskan skulle gå så bra, när jag kom inför en så hög herre, men märkvärdigt nog gick den då bättre än någonsin, ehuru det ej blef någon affär af. Mina saker ha' nu kommit från Stockholm och allt var i temligen godt skick ehuru det som låg i botten af kofferten nu låg öfverst och allt var omskakadt. Ena låset var äfven skadadt, men för öfrigt allt helt.

Nu får mamma antagligen ej något bref från mig förrän jag kommit till Madeira, men hoppas jag att ännu få ett bref från Mamma, medan jag är här. Jag är nu temligen led vid Hamburg; här är ett otäckt klimat och jag har ett par gånger haft rätt svårt håll. Vore jag blott väl på Madeira utan att ha varit sjösjuk, men det blir jag nog. Adjö nu på en 14 dagar. Helsa alla! lef väl, allt väl! önskar mammas

Nils !

P.S. Tacka Tuttan för pussen, det dröjer nog innan jag åter får en riktig af henne.² Jag saknar henne, hvar gång jag snör af mig kängorna, då minns jag hennes lilla snälla skepnad. D.S.

2 Tuttan är lillasyster Augusta

Funchal, Hotel "duke of Edinburgh" den 10de Nov. 1885.

Älskade Mamma!

Tack för senaste brefvet i Hamburg! Som mamma ser är jag nu i dag lyckligen framkommen till min resas mål och jag vill nu söka beskrifva huru den tid förflutit sedan mitt senaste bref.

I Hamburg passerade intet vidare anmärkningsvärdt än att jag der kände mig rätt klen till följd af det dåliga klimatet der och det var med gladt sinne jag steg ombord på den rätt stora ångaren "Anna Woerman". Öström och hela pensionen för resten följde mig till hamnen. Det var söndag morgon kl. ½9 den 1sta Nov. Vi lade genast ut. Kaptenen, officerarne och allt manskapet voro hyggliga och vänliga människor. Som ressällskap hade jag hr Henry Fischer (hyttkamrat), med hvilken jag förut i Hamburg blifvit bekant, Baronessan Fru von Vieregge med sin nevö baron von Stralendorff samt herr Dörflinger; alla dessa foro till Madeira utom Fischer som reste till Afrikas vestkust. Med dessa knöt jag rätt angenäma vänskapsförbindelser och kommer jag troligen att med dem få många angenäma stunder här.

Resan. Helsotillståndet ombord. Genast vi kommo ut på hafvet försvann alla mina håll och hostningar och ha' sen dess ej återkommit. Tack vare Bromkaliet var jag, det kan man nästan säga, ej **det ringaste sjösjuk**. På Nordsjön hade vi blåst och i Biscayaviken en hård storm, hvarvid vattnet så slog öfver det hårdt lastade fartyget att salong och kajutor flödade af floder af saltvatten. De andra dagarna var det härligt väder och vi njöto på däck af den härliga hafsluften.

Kosten ombord: Utmärkt. Frukost kl ½ 9. Lunch kl ½ 2 med 3 rätter mat och kaffe. Middag kl. 6 med 5 à 6 rätter mat, kaffe. The kl 9. Jag hade en famos appetit och kunde äta alla dagar utom den stormiga i Biscayaviken.

Anmärkningsvärda händelser under resan: En dag sågo vi ett stim delfiner stora som 3års kalffvar, de summo till ett antal af 30 stycken så nära fartyget att jag och Fischer roade oss med att skjuta på dem med revolver. Jag sköt en. En annan dag råkade baronessan Vieregge att falla hufvudstupa utför kajuttrappan, hvarvid hon slog ett stort hål i pannan och fick en svår kontusion i höften. Ingen läkare fans ombord, utan förband jag hennes panna efter bästa förmåga; på höften lade jag kalla omslag hela natten; vid vår ankomst hit var hon så återsteld att hon hjälpligt kunde gå uppe, men hissades i land i en korgstol. Hon är 56 år gammal. De andra herrarne utom kaptenen naturligtvis, som hela natten vakade öfver henne, blefvo vid tillfället så rädda och

nervösa af att se blodet och höra hennes jämmer att de måste lägga sig. Det var ett elände må mamma tro; men jag har fått uppbära många tacksägelser för mitt lilla verk.

En annan mycket härlig dag hade jag för första gången gått upp i salningen, men då jag som bäst satt der och njöt af en cigarr kom en matros och band fast mig vid masten, ty det är nämligen sed bland sjömän att alla passagerare som gå upp i tacklingen fastbindas tills de gifvit fastbindaren något att dricka, jag måste bjuda på öl och mitt äfventyr i masten roade mig och de andra passagerarna mycket; också måtte det från däck ha' sett mycket löjligt ut att se mig fastbunden så der mellan himmel och vatten.

Framkomsten. I dag på morgonen då jag stack hufvudet ur min koj ombord utbredde sig för mina ögon den härliga ön Madeira, jag hade aldrig kunnat drömma mig något så härligt ens, det trotsar all beskrifning. Jag klädde mig, gick upp på däck och bara beundrade den sköna himmelen, det dunkelblåa hafvet, och det härliga, ibland palmer, bananer, myrten och kamelior inbäddade Funchal, med sina bländande hvita trappformigt anlagda hus. Nu kommo båtar i mängd med halfnakna brunhyade Madeiresare ombord. Hvilket sorl af främmande tungomål, huru mycket nytt att se och höra. Jag talade vid hotellvärden Mr Reid och han tog allt om hand hvad mina saker beträffar och jag for i land med en julle tillsammans med mitt sällskap. Komna i land togo vi en "Carro" (en oxsläde) och foro dermed till hotellet ...

Sen blir Nils trött och fortsätter dagen därpå. Men brevets tredje ark är så trasigt att jag bara kan läsa litet här och där, vilket jag i alla fall gör, bättre än ingenting. 1/27 har han hela dagen åkt omkring i släden. Hotellet var mycket komfortabelt med en underskön trädgård. Han reder sig med engelskan och tyskan, men blandar dem ibland. Han fick upp alla sina saker. Han gick till doktorn som var en mycket trevlig karl och som gjorde en ordentlig undersökning. Han tyckte att det var tur att Nils kommit till Madeira. Eftersom ingen ärftlighet finns i familjen så kommer han säkert att vara återställd efter 5 månader och kunna fortsätta sina läkarstudier. Han ska ta kalla afrifningar och vara ute och gå mycket. Efter läkarbesöket red han till Mrs Wilkinson i en villa utanför staden, dit ska han flytta. Han vill lära sig portugisiska och ämnar ta några lektioner deri. Han får ett rum med fönster åt söder. Blåsten är så varm att han sitter vid öppet fönster och skrifer. I morgon ska doktorn undersöka hans upphostningar. Han hälsar till Morbror A. och till John.³

Må väl och skrif snart

3 Morbror A. är giftasmorbror Johan Alfred Ericson, 1837–1888.

mammas gosse
Nils Starbäck

Funchal d. 21 nov. 1885

Älskade broder!

I mammas senaste bref till mig i Hamburg hörde jag att du skulle vara klen och lida af en böld, måtte du när du får detta bref länge hafva varit bra från det obehaget och slippa återfå det. Som jag antager att du läst mitt bref till morbror A. så skrifver jag nu icke något om resan och dylikt i synnerhet som derom icke är mycket att säga. Blott det skulle jag från resan kunna berätta, ifall det roar dig att höra, att jag på ångbåten sköt en delfin med revolver, att jag lappade ihop baronessan Vieregge efter bästa förmåga, då hon en dag ramlade utför kajuttrappen och slog håll i hufvudet på sig, att jag blef fastbunden vid salningen en dag, då jag vågat mig upp i riggen, till dess jag bjudit den bindande matrosen på öl. Dessa voro de enda äfventyren på resan.

Jag bor alldeles ensam här i pensionen, och det kanske nog blifver triste i längden, men än så länge går det bra. Jag botaniserar och samlar för Vet.akad. o högskolan och det ser riktigt litet museumaktigt ut redan i mitt rum. Växter, frukter, blommor, ödlor, spindlar, insekter, fiskar och alla möjliga kryp i sprit stå på ett bord för sig, der jag endast sitter, då jag håller på med dessa grejor. Jag är vanligen en gång om dagen nere i staden och ser mig om der, men der är intet roligt att se. Torsdagar och söndagar spelar en liten orkester i en park der, det är det enda och synnerligen torftiga nöjet här i den vägen. Doktorn har ordinerat mig att rida en timme hvarje dag och det gör jag vanligtvis också; jag hade först hyrt mig en pony på månad, men den var så vild och envis att rida att den ej passade för en sjukling, den skenade en gång med mig och en annan gång ville den inte gå alls, så att jag måste sluta med det djuret. Hvad de bekantskaper beträffar som jag gjort här äro de ej många. Hos de 4 svenskarna här (Hegardt, Westfeldt, Hörfvander, Hamrén) var jag igår inbjuden på lunch och vi hade rätt roligt, men alla dessa äro så sjuka och vänta sig döden när som helst, Westfeldt dör antagligen innan årets slut (han har blott ½ lunga kvar), så att det alltid är något dystert i samtalet eller också någonting förtvifladt, uppsluppet gladt; båda delarna ej trefligt. Kammarherre Carstensen från Köpenhamn har visat mig mycken vänlighet här, har lånat mig böcker och tidningar o.s.v. Jag har nu sedan den 30 oct ej hört ett ord från Sverige eller hemifrån och längtar rysligt efter bref. Du skall bedja alla bekanta du träffar, att skrifva till mig ty jag kan ej få nog många bref här. Nog skall jag söka svara ordentligt, ehuru här icke är mycket att skrifva om, värmen är ofta så svår att

det kostar på att sitta inne och skrifva. Vi hafva vanligen en 20° i skuggan. Jag har nu lärt mig något portugisiska, ehuru ej mycket, men tänker lära mig mer, det är just icke något vackert språk. Jag skulle en dag köpa ett ridspö i en butik och handelsmannen tycktes äfven bra förstå hvad jag menade, men kom efter en stunds letande fram med – en korkskruf. Så går det i början, när man skall tala ett språk. Engelskan går naturligtvis bättre, men det talas här ej mindre än 5 språk, engelska, franska och tyska samt portugisiska och svenska och ofta rör jag ihop alla fem, men jag förstår och blir förstådd och det är hufvudsaken. Om du viste hvilka härliga frukter här fins och så billiga sedan, jag skulle önska att jag kunde skicka hem en korg, men de hålla sig ej tänker jag. Och blommorna sedan. Vilda som ogräs växa Heliotroper, Pelargonier och Cactusar. Myrten och lager bilda skogar och snår, och palmer och bananer äro vanliga öfverallt. Och alla blommor de året om. Du skulle se mig när jag går ut på excursioner, jag ser rätt klassisk ut ibland med min stora stanleyhatt och mitt lilla ansikte, en väska vid sidan, samt alla fickorna fulla med spritburkar och dylikt hem. Portugiserna tycka visst jag ser mycket löjlig ut. De äro dock öfverdådigt artiga, ja det artigaste folk jag sett. När och hvar man möter dem taga de af hatten och säga, äfven om man ej känner dem det minsta "Bons dias, senhor, está bon?" och då måste man artigt helsa och svara: "Sien senhor, sto bein; para o servir" om man vill stå väl med dem förstås. Du skulle höra ett sånt lif det är här nere vid hamnen, det är annat det än i Köping, ehuru jag tror flere fartyg ligga i Köpings hamn än här, men dessa halfnakna brunhyade portugisbassar kunna föra ett sånt väsen för rakt ingenting att man ej kan annat än skratta åt dem, först skulle man tro att de hvarje ögonblick skulle ryka ihop och slåss, så arga se de ut och så skrika de, men i själ och hjerta äro de alla ena beskedliga gökar, som ej göra en mask för när, bara de få skrika och gruffa, det är hufvudsaken. Nu kom min "arrieiho" med hästen, som jag skall rida på i dag, jag rider först till posten med detta bref till dig och sedan tager jag en promenadridt på "cossarintro nuova". Adjö därför för denna gång. Helsa alla och skrif snart till mig beder din broder Nils.

P.S. Du kanske finner mitt bref något torrt och tråkigt, men då intet fins

att skrifva om är det lika omöjligt att skrifva ett roligt bref, som att göra en silkespung af ett svärd, men det blir väl bättre när jag får varit här längre och får sätta mig in i förhållandena bättre samt företaga längre utflykter, hvilket jag nu ej får för doktorn. D.S.

Funchal den 9 de Dec. 1885

Älskade Mamma!

Tack innerligt för det första brefvet. Om mamma visste hvad jag längtat derefter. Att vara utan underrättelse hemifrån en hel månad känns minsann ej lätt, men hädanefter då mamma vet adressen kan jag väl påräkna bref oftare. Om mamma skrifer på söndagen har jag brefvet på tisdagen veckan derpå. Jag kommer hädanefter att skrifva till mamma en gång i veckan äfven om det ej skulle blifva mer än några rader, ty här är just ej mycket att skrifva om. Jag finner mig temligen bra här och är frisk och kry, samt förbättras dagligen i lungan säger doktorn, men nog är här bra långsamt och nog kommer jag att längta hem till Sverige många många gånger under den tid jag är dömd att vistas här, men blir jag bara fullkomligt återställd, så att jag kan fortsätta studierna så gör det ingenting.

Här är utomordentligt härligt hvad natur och klimat beträffar, men innebyggarne, portugiserna, äro ett otrefligt, snuskigt och sniket släkte och jag kan ej med dem. Nu några ord om hur jag har det hos Mrs Wilkinson. Mitt rum är ungefär som mitt rum hemma, hvad storlek beträffar, men högre i tak och alldeles hvitmålat, som alla rum här, för hettans skull. Det är möbleradt med en präktig engelsk säng, hvartill maken förgäfves sökes i Sverige, med en tvättställning, en byrå med toiletspegel, 2 stolar, ett skrifbord, samt ett annat bord, på hvilket jag har mina glasburkar under ett skynke. Inte är det just något rum att taga emot besök i, men bra att sofva uti. Jag har naturligtvis även tillgång till de andra rummen i villan och då jag har besök sitta vi i förmaket, "the drawingroom", som är rätt treffligt. Till frukost kl. 9. får jag majsgröt (rätt mustigt och godt) kött, ägg, smörgåsar och te; till middag kl. 4 (vi ha' ändrat matordning nu, ty jag kunde ej sofva godt af de sena middagarna) soppa, alltid någon sorts köttsoppa, fisk, stek, pudding och frukt samt kaffe; till kväll te och smörgåsar. Maten är i allmänhet väl lagad, men för många rätter till middagen och vanligen härsket smör. Om jag kunde få två rätter mat till middagen och bättre smör och litet billigare hyra vore bättre, men det lär ej gå. Min värdinna är förekommande och artig, samt till och med

rätt angenäm, då hon är nykter, men hon tar sig väl ofta ett litet rus och då är hon allt annat än trefflig och jag ångrar nästan ibland att jag tog in hos henne, men vet ej om jag kommer att flytta, ty jag kan svårigen få en helsosammare plats, dessutom tycker jag synd om henne; hon har haft många sorger i sitt lif, samt är i klena omständigheter, och jag är hennes enda inackordering. Hennes barn är vackra, snälla och väluppfostrade och dem har jag mycken förströelse af ehuru de alla äro minderåriga. Hvad förströelser annars beträffar så saknas de nästan alldeles och många af mina dagar här äro mycket långsamma. Jag har varit bortbjuden på middag en gång hos en herr Bos. Middagen var mycket fin och champagne dracks, men det var ej något särdeles roligt, då jag ännu är mycket obetydligt bekant med denne herre. Hos de härvarande 4 svenskarna är jag rätt ofta och det smakar skönt i mun att i bland tala litet svenska efter allt det utländska "vrövlet". Som jag af doktorn är ordinerad att rida mycket, har jag äfven gjort så, men det blir så rasande dyrt att jag ej kan fortfara dermed i längden. Jag har ridit en långtur på 4 timmar med löjtnant Wissman (tysk) till Carnacka, little curral, caiminko meio m fl. af de vackra omgifningarna här, och det var rätt roligt. Mina samlingar för akademierna går rätt bra, i synnerhet de zoologiska, och har jag mycken förströelse och sysselsättning deraf. Några svenska tidningar får jag låna här af svenskarne, men längtar mycket efter Budkaflen, Vikingen, Nisse och Kasper, och kunde mamma skaffa några gamla nummer och sända mig i korsband vore jag mycket glad; jag tänker att portot för dem blifver en obetydlighet. Nu nalkas snart jultiden och mamma flyttar väl då som vanligt till Köping, men jag undrar mycket hur jag skall komma att tillbringa min första jul från hemmet troligen komma väl vi svenskar att supera tillsammans på hotellet, der de bo på julafton, Juldagen är jag bortbjuden till Mr Robert Wilkensons. Det blir nog icke så roligt. Något bref till någon tidning har jag ännu ej skrivit och vet ej om jag kommer att göra det, ty något annat att beskrifva än naturen här fins knapt och naturbeskrifningar äro oftast tråkiga. Deremot har jag skrivit till många kamrater och bekanta, men ännu ej fått något svar, men jag väntar hvarje postdag. Det var bra tråkigt med John och hans böld, men den går väl öfver, nu när den blir öppnad, så att han slipper ligga längre.

Söndagar och torsdagar spela en liten orkester på ett torg i staden och då brukar jag gå ner och höra på ibland, men musiken är skäligen usel, men der är mycket promenerande och man kan få se många af de härvarande kurgästerna. De flesta av dem är dock så sjuka att de knappt orka gå, och se alla mycket eländiga ut, samt tala endast om sjukdom, död och begrafning och det är ej treffliga samtalsämnen. Engelskan talar jag nu bättre och har tagit några

lektioner för min värdinna deri, samt läst ett par engelska böcker, men det är svårare att lära portugisiska och jag tror knappt att jag tar några lektioner; jag har lärt mig litet på egen hand och får jag väl reda mig dermed bäst jag kan och peka och teckna för resten, då jag måste tala med portugiser, som ej kunna engelska eller franska.

För att mamma må få en föreställning om naturen här sänder jag en liten vy af Funchal, men den är dålig och ett intet mot verkligheten. Äfvenså följer en afbildning af en s.k. "hammock" med dess bärare, hvilka äro det bekvämaste fortskaffningsstället här, och af mig stundom användes mycket heta dagar, då jag skall gå upp från staden.

Tvänne gånger har jag varit ute och rott på hafvet för att fånga hafsdjur, men båda gångerna var jag sjösjuk, så att jag troligen hädanefter kommer att hålla mig på landbacken. Om en månad vill doktorn tillåta mig att bada salta bad och jag längtar derefter.

Jag säger nu farväl för denna gång och beder mamma skrifva, om blott några rader hvarje söndag, bed äfven alla bekanta att skrifva, ty utan bref då och då blifver det för tråkigt här. Helsa äfven alla syskon, bekanta och inack-orderingar, mest helsas mamma dock

af mammas
Nils.

P.S. I dag är här ovanligt nog regnväder, och det åskade i natt, men annars har här varit härligt ända sedan jag kom. Helsa Dora och bed henne skrifva någonting muntert till mig någongång. Jag har skrivit ett bref till fr. Valfrid Bendixson.

Adjö Adjö
D.S.

Funchal d. 23 Dec. 1885

Till

Min älskade Mamma och mina syskon, till Mormor, Morbror och kusinerna, till vänner och bekanta i Köping.

Nyåret tillstundar, men afståndet tillåter mig icke att muntligen önska eder alla ett godt nytt år eller "god fortsättning" på det påbörjade nya året, därför anförtror jag mina nyårshelsningar åt de slarfvinga portugisiska posttjenstemännen i det hopp, att de måtte nå er i lagom tid eller åtminstone komma fram någon gång.

Godt nytt år! God fortsättning!

Måtte det nya året endast bära lycka och välgång i sitt sköte för eder alla, måtte sorgen vara fjärran från edra sinnen, och helsa och krafter ständigt blifva eder nära, ty utan helsa och krafter ingen sann lycka, det är mina innerligaste nyårsönskningar till eder alla.

Det är i dag ”dan för doppardan”, och mer än någonsin önskar jag, att jag hade fenor eller vingar, så att jag hastigt, lustigt och billigt kunde ge mig af till det lilla Köping på en vecka och fira min Jul som fordom: äta och dricka godt, se snön och höra bjellerklang, ljus och glädje, lukt af julgran och brändt lack, rent, skuradt och fint öfverallt, the med godt dopp, refbenspjäll med rödbetor – Ah! Gammalt julöl – Oh. Ondt i magen – Ih!

Men jag har icke dessa önskade fortskaffningsapparater, därför stannar jag helt trankilt på ”ön i hafvets famn med portugiser på” och söker finna mig i mitt öde så godt jag kan.

Julafton är jag inbjuden till tyskarne å hôtél Hortas att fira julen ungefär som hemma, med gran eller rättare pinie, julklappar m.m. dylikt. Gudskelof jag slapp sitta ensam i mitt rum och stura; det hade blifvit så tråkigt. Men huru gladt tyskarne än må kunna göra det, kommer nog mina tankar oupphörligt att sväfvat hem till Sverige och till det lilla Köping. Tankar behöfva ej fenor eller vingar minsann. Juldagen är jag bortbjuden på middag hos Mr Rob. Wilkinson. Der kommer jag att få se en portugisisk s.k. ”lapinha”, hvilken alltid ställes i ordning till Julen och finnes i alla hem. En ”lapinha” är en framställning i bilder af Jesu lif. Tänken eder ett stort bord, fullsatt med porslins, vax och trädockor, utstofferade med guld och silfvertyg, pappersblommor och all möjlig annan smörja och alltsammans anordnad i en viss ordning, sökande att framställa de olika händelserna. Hvarje docka är välsignad af presten, och portugiserna korsa sig och knäböja hvarje gång de gå förbi eländet, de allra finaste af dockorna äro sämre gjorda än Tuttans små ljuslockiga dockpojkar; de skulle säkert kunna blifva de allra finaste och heligaste små jesusbarn här. Det är en skön religion eller hur. Men folket saknar upplysning och få ej lära annat än latinska böner, det rackarföljet jesuiterna hindra all andens frihet.

I dag kan man se litet snö långt uppe i bergena på ön, men den kommer aldrig lägre än 2000 fot öfver hafvet och således aldrig till Funchal, dock gör den en liten skilnad i temperaturen, vi hade i morgse endast 13,6° i skuggan, och jag frös riktigt, ty här känner man kylan mer än hemma, då man så sällan har den. Jag undrar riktigt om jag skall komma att frysa, när jag kommer

hem i vår.

Jag har i dag haft ett mycket snällt brev från fr. V.Bendixson, hon hade, när hon skref det, ännu ej fått mitt brev till henne. Dr. Goldschmidt vill, att jag på nyåret skall företaga en liten resa till ön Teneriffa, närmare Afrikas kust, på en månad, der klimatet är likadant som här; han tycker nämligen, att den lilla sjöresan skulle göra mig godt.⁴ Dr Goldschmidt har nu slutat sina undersökningar, och då jag bad honom upprigtigt säga namnet på min sjukdom, hvilket ännu ingen svensk läkare ännu sagt mig, sade han: "Lungsot, men en helbar lungsot, och herr Starbäck jag ger er mitt ord, att, om inga oförutsedda händelser inträffa, så skall Ni vara fullt återställd och kunna hemresa i April månad. Således behöfver jag ingalunda misströsta om att blifva bra, ehuru jag verkligen har den ruskiga sjukdomen. Derfor söker jag hålla uppe humöret, trots sorgerna, men ibland sjunker det litet och då känner jag hemlängtan. Jag känner mig nu trött i fingrarna af skrifning; jag har skrifvit 5 brev nu i dag (till Hallgrens, Starbäcks, "fader Bergström", A Bergendahl) och slutar nu med mina varmaste helsningar till eder alla. Viljen i göra mig rätt glad så skrifven till mig; brev är nästan det roligaste här. Farväl! lefven väl! Eder tillgifne

Nils Starbäck

Funchal 6 Jan 1886

Älskade Mamma!

Jag är så ledsen att mamma fick vänta så länge på mitt andra brev härifrån, men jag hade i början här så litet reda på postförhållandena, att jag tänkte invänta svar från mamma, innan jag skref vidare, och tänkte aldrig på att mamma skulle få vänta så länge. Nu har jag emellertid, sedan mitt andra brev, skrifvit tre brev till mamma och hoppas att intet mer så långt uppehåll skall förekomma. Nyårsafton fick jag ett brev från mamma och i går tvänne, hvilka jag nu vill besvara.

Min Jul tillbragte jag sålunda, Julafton var jag inbjuden till mina tyska vänner på hotel Hortas. Kl. 6 kom jag dit och mottogs af värdarne. Sedan vi väntat en stund i salen infördes vi slutligen i förmaket, der ett ståtligt julträd stod, behängt med alla möjliga grannlåter. På tränne bord voro julklappar (rätt värdefulla) uppställda. De utdelades genom lottdragning. Jag fick: 1 papperskorg, 1 silverberlock och ett fotografi öfver Madeira. Så kom supén som var rätt glad, då alla hemmavarandes skål dracks bland alla andra skålar. För allt

4 Dr. Goldschmidt är Julis Goldschmidt, född 1843.

detta roliga på julafton har jag herr Doerfler att tacka, hvilken var den som inbjudit mig. Kl ½11 reste jag hem, men förkylde mig antagligen i nattluften, så att jag fick ett recidiv af klimatfebern och måste ligga till sängs Juldagen och andagen, hvilket just ej var treffligt i ensamheten, då min värdinna och barnen voro borta på middag.

Emellertid vardt jag snart nog bättre, men känner ännu en viss trött och slapphet efter febern och diarré. Kom så Nyåret som firades i största enkelhet hemma. Nyårsafton var jag uppe till 12 och såg på huru portugiserna precis som klockan slog 12 släppte upp 100 tals raketer och fyrverkeripjeser för att fira det nya året. Mrs Wilkinson bjöd då på gammalt vin och konfekt för att fira nya året. Nyårsdagen sprang jag på visiter på några ställen i staden, men var för öfrigt hemma i ensamheten längre. Ja, det var hela min Julhelg, trettondedagen glömde jag alldeles af att tänka på.

Nu en nyhet. Då detta skrives befinner jag mig ej längre hos Mrs W. Hennes fylleri blef för svårt att uthärda och en kväll vid middagen, då hon var nära att kräkas i soppan, så såg hon ut, miste jag tålamodet och flyttade genast dagen derpå till "hotel Jones", der jag nu bor. Jag lyckades der erhålla ett bra rum för samma pris som hos Mrs W. Maten är bättre, sällskapet likaså, läget är bra och jag är i allo nöjd med bytet. Ett fel har dock mitt rum, det vimlar af råttor; första natten hade jag två af dem i sängen, en innanför skjortkragen och det var allt utom behagligt. Tvänne svenskar bo äfven här på hotellet och det är mången gång roligt att ha' landsmän att språka med. Som mamma såg i mitt senaste bref lär jag verkligen ha' lungsot, ehuru jag har hopp om att blifva fri derifrån här, Dr. G. säger att mina skrofler som barn äro ett af skälen till min sjukdom, ty skrofler hos barn öfvergår ofta vid mogen ålder till lungsot. Var därför rädd om Olga som snart nu är i den farliga lungsotsåldern, så att ej hennes skrofler öfvergå i bröstet, låt henne inte sitta inne och läsa för länge och akta henne för förkylningar. Det är i dag så varmt att skrifva, och jag känner mig just ej så bra (bröstet är nog bra) hvarför jag för denna gång ej skrifer mer. Jag har många bref att besvara (deraf 2. fr. Bendixsons) men orkar ej skriva mer med denna post. Helsa alla, alla, men mest helsas min egen Mamma

af sin Nils.

P.S. Det är onödigt att visa detta bref för alla människor, ty jag har ej orkat skriva så ordentligt, som jag önskat. Tala om innehållet om någon vill veta det. D.S.

Funchal 15/1 1886

Älskade Mamma!

Som ingen post afgår härifrån förr än den 28de, men i dag ett tillfälle yppat sig att genom en extrabåt sända en liten bulletin, vill jag på de få minuter jag har på mig söka svarfva i hop några rader.

Trots litet hemlängtan, mycken enslighet, sorgliga tankar för framtiden och dylikt, befinner jag mig dock i förträfflig välmåga och hoppas jag att ni alla derhemma i gamla Sverige göra detsamma. Några tidningar har jag ännu icke erhållit, och synes det mig mycket märkvärdigt då de ju redan den 24 Dec afsändes från Sverige, efter hvad mamma senast skref. Kosten här på hotellet är riktig kalasmat, i går t.ex. på en vanlig hvardag bestod matsedeln, af hvilken jag åt af hvarenda rätt, af följande saker: Ostron, Sköldpaddsoppa, Fisk, rostbiff, kalkon, plumpudding, s.k. Custard (en engelsk efterrätt) ost o cakes, frukter af många slag, kaffe. Så att nog får man ordentligt med mat för det pris man betalar. Vin betalas extra, men är sådant mycket billigt här, jag dricker en sorts rödvin, för ungefär 1.60 kr. helbuteljen.

Men som sagdt är, tråkigt är det här, horribelt, och jag längtar till medio af April, då jag hoppas få lemna Madeira för alltid, ty aldrig tror jag jag kommer hit mera. Jag reser då hem öfver London och är der inbjuden till Alfred B., och har haft vänliga helsningar från hans värdinna att jag är välkommen att bo hos dem.

Hvad som skall ske med mig till hösten, hafva dr Goldschmidt och jag mycket talat om, men väntar jag att meddela mina framtidsutsigter tills jag kan få tid att skrifva ett längre bref. Så mycket lär emellertid vara säkert att jag ej längre kan tänka på att blifva läkare i Sverige.

Men det blir väl alltid någon råd. Nu går strax posten och jag hinner blott därför att sända helsningar till eder alla och tecknar

mammas gosse

Nils Starbäck

Bläcket är dåligt och plumppapperet ännu sämre men detta är ju blott en "bulletin" ej något riktigt bref.

Funchal, Hotel Jones, d. 26/1 1886

Ma chère cousine!

Tack för ditt snälla bref med det vackra nyårskortet. Sådana fick jag några stycken, ehuru jag befinner mig så långt bort på en ö i verldshafvet dels af vänner här, dels från gamla Sverige. Vet du, att här är så odrägligt tråkigt, att man nästan kan leds ihjäl, och man får verkligen ha' ett så pass godt humör, som jag tror mig ha', för att icke hux flux resa härifrån och hem till Sverige igen. Jag är fullkomligt bra nu tycker jag sjelf, men doktorn vill ej ge mig minsta frihet; jag får ej gå bort, när jag någongång är bortbjuden, får ej företaga längre fotvandringar eller utflykter till de härliga platser, som här finnas. Rida får jag, och det vill doktorn äfven, att jag skall göra, men det är så rasande dyrt, att jag mycket sparsamt får ha' detta, jag kan nästan säga enda, nöje här. Som du vet tänkte jag skrifva i någon tidning om Madeira, men här är intet att skrifva om mer än, att här är varmt och godt, och det kan man lika gerna läsa i geografin, som i någon tidning, därför har det ännu icke blifvit någon tidningsartikel af.

När jag får gjort upp vinaffären åt din pappa, skall jag skrifva till honom. Farväl nu för denna gång, helsa alla, alla från din kusin och vän

Nils Starbäck

Jones hotel 4/2 1886

Älskade Mamma!

Tack för mammas senaste bref, som jag i går erhöll.

Allt är som vanligt här, tråkigt och ensamt, bekymmersamma tankar ibland, glädje vid emottagande af alla bref, som komma fram. Några tidningar har jag ej fått mer än en gång. De ha' troligen gått till Lissabon, och då får jag dem aldrig. Försök dock en gång till att sända mig några Budkaflar, Vikingar, Nissar och Kasprar, men skrif på utanskriften på dem liksom på alla bref via England, ty engelska posttjenstemännen äro ordentligare än de portugisiska. Min helsa är utmärkt, ingen hosta, intet håll, inga upphostningar, blott en viss trötthet ibland, men det kan lika väl vara af klimatet, som af lungsoten. Min läkare, dr Goldschmidt, är tysk och en mycket skicklig karl; det förvånade mig, att ej dr Edgren kände till honom. Han har i 17 år praktiserat på Madeira samt skrifvit en bok derom med vidlyftiga sjukdomsstatistiker; någon charlatan är

han visst inte. Jag besöker honom ungefär hvar fjortonde dag, och har han sagt vis à vis betalningen, att jag får gifva som jag tycker, han fordrar ej af mig såsom af andra patienter 10 sh. besöket. Han lånar mig äfven böcker samt för mig omkring på sjukhusen här för att visa mig intressanta fall. Som en vän omfattar han mina planer för framtiden och är han mycket intresserad af huru mitt framtida öde skall blifva. Han känner alla våra familjförhållanden och mina tillgångar.

Någon resa till Teneriffa blifver ej af, ehuru det skulle hafva varit både nyttigt och nöjsamt; mina tillgångar tillåta det ej. Jag måste spara här allt hvad jag kan för att få affärerna att gå i hop. Får jag som doktorn först sade hemresa i April, räcka penningarne, men vill han ha mig kvar äfven i Maj göra de det ej. Morbror Alfreds vin har jag nu köpt, och hoppas jag, att allt måtte blifva bra, jag har gjort hvad jag kunnat, det var en besvärlig och tråkig kommission. Om söndag är jag bortbjuden på middag till en herr van Hempen (holländare) och får då kanske ett litet nöje, hvilket annars alltid saknas här. Att slarfva bort pengar är svårt här, ty det fins intet att slarfva bort dem på, men nödvändiga artiklar äro i stället så mycket dyrare. Så till exempel går den medicin jag fått här till omkr. 40 kr. En regnkappa, som jag mot de stundom inträffande häftiga, tropiska, mycket farliga, regnskurarne måste köpa kostade öfver 50.

Mamma skref att mamma ej hade något porträtt af mig en gång. Jag hörde efter här om fotografier voro dyra här, men voro de mycket billiga, hvarför jag fotograferade mig och sänder härmed ett porträtt.⁵ Inte ser jag just sjuk ut, det kan ingen säga, och jag har mången gång svårt att tro det sjelf.

De svenskar som bo här äro: Löjtnanterna Hegardt o Wästfeldt, Arkitekt Håvander samt herr Hammarén.

Jag längtar efter att få komma hem, och det vattnades i munnen, då mamma talte om surstek. Nog ha' engelsmännen god mat, men sådana steksåser, som mamma kan laga, känna de ej.

En hård smörgås med kumminost samt en liten liten sup tala vi svenskar ibland om med riktig längtan.

Nu skall jag strax gå upp och äta lunch, till hvilken vanligen serveras stek, varm pudding, kall pudding, ost och cakes, samt frukt, men till det målet äter jag ej så mycket. Frukosten äter jag mest, stundom ända till 3 biffstekar och 4 ägg.

För några dagar sedan dog en engelsman i rummet bredvid mig på hotellet af blodstörtning, han begrafdes genast. Dyrt är det att dö här. Omkostnaderna för hans begrafning gingo säkert till 1500 kronor. – Men jag hoppas få dö i

5 Sannolikt omslagsfotot.

Sverige, när en gång tiden kommer.

Farväl nu för denna gång. Helsa alla, syskon, inackorderingar och vänner.
Lef väl önskar mammas

Nils

19/2 1886

Älskade Mamma!

Nu har det återigen dröjt en liten tid innan jag kunnat skrifva, ty på öfver 14 dagar har ingen postbåt gått härifrån. Tack emellertid för Mammass senaste bref, deri jag hör att ni alla hemma i Sverige må bra och ha' helsan. Gudskelof. Jag befinner mig fortfarande utmärkt väl i mitt bröst och lider endast af något hemlängtan samt har ibland litet dystra framtids tankar, men jag söker alltid slå bort de sorgliga tankarne så godt jag kan. Ibland lyckas det ibland inte. Doktorn tillåter mig nu mera frihet. Jag får göra längre utflykter o.d. men har ännu inte gjort någon. Vädret uppe i bergen har varit ogunstigt. Annars är här fortfarande det härligaste klimat, det börjar nu blifva varmare igen, och jag är säker om att Madeira har räddat mitt lif; hade jag stannat i Sverige, så hade jag nu nog ej kunnat räddas mer, utan hade strukit med om ett eller annat år.

Jag funderade ett tag mycket på att följa med en vän här (en tysk, herr Conrad) som reste till Brasilien för sjöresans skull, då jag fått stanna i varma luftstreck ända till Juli för ungefär samma kostnader som lifvet här kostar, men naturligtvis blef deraf intet, då jag innan båten gick ej kunde inhemta råd hemifrån. Vi svenskar lefva just ej mycket med i societeten, för att komma in der måste man ha "schaber", men det sakna vi alla fyra. Vi bo på billigaste hotellet i de billigaste rummen der. Också är mitt rum om ej just otrefligt till sitt utseende dock behäftadt med många olägenheter. Först och främst råttorna, vidare ligger det vägg i vägg med klosetten, så att jag hör hvar och en som går dit, ja, stundom kan obehagliga dunster äfven smyga sig in i rummet. Men jag är ju ute hela dagarna, så att så rysligt mycket betyder det ej. Engelsmän vråka sig må mamma tro när de resa. En Mr Cordes, som bor här på hotellet har hvarje månad att betala för rum och mat 90 pund, 1620 kr. Hvad tycks? För sådana bocka sig hotellvärdarne minsann och de få alla möjliga förmåner, men vill en annan fattig stackare ha' en lampa i sitt rum i stället för det enda ljus som består, så göra de svårigheter. Det är märkvärdigt att hvarken Nils J. eller Lindeström skrivit något till mig, ehuru jag skrivit ett gemensamt bref till dem för längesedan. Hafva de mottagit det eller är det bortkommet

på vägen?

Från Bendixsons har jag de allra snällaste bref, (d.v.s. fr. Valfrid) han har skrivit 3 gånger. Äfven från fru Trädgårdh hade jag bref på Nyåret. Hur är det, går Olga och läser för presten nu, mamma har icke skrivit något derom. Jag skulle tycka mycket om att få bref från henne om hennes skola och hur det går der m.m. Jag har haft ett bref äfven från Fru Lauenstein i Hamburg, mycket snällt och rätt långt och jag skall snart skriva till henne, den rara människan, som jag tyckte så bra om.

Om måndag är jag bjuden på ett båtparti till Machico, men jag har afslagit inbjudningen, emedan det icke är säkert att jag kan stå emot sjögången; och blifva sjösjuk bland en massa damer det vill jag ej. I kväll är här en maskeradbal och jag kände mig mycket frestad att gå ett tag, men förståndigt nog stannade jag hemma och skref bref istället. Få se när jag kommer hem, , kanske redan till påsk, ehuru det vore bäst att dröja längre, det beror på doktorn och framför allt på affärerna.

Hur det än må bli, så kommer jag att stanna litet i London; Den tiden på året är klimatet mildt och bra der säger Goldschmidt.

Mina bref blifva bra magra tycker jag, men det blir så mycket mera att muntligen vid hemkomsten beskrifva, som satt på papper skulle taga hela böcker i anspråk; hufvudsaken är dock att mamma och syskonen veta att jag är frisk. I det jag hoppas detsamma om eder alla, slutar jag med många de hjertligaste helsningar till släkt, vänner och bekanta. Mammass gosse

Nils Starbäck

Början på följande brev saknas.

... resan direkt hem; skulle jag äfven då blifva nödsakad att resa på tredje klass och svälta litet för en tid, så betyder det ju ej så mycket.

Då jag nu underrättat mamma och skrivit så mycket jag vet om hur sjöresan kan blifva, återstår mig endast att skriftligen taga afsked af mamma för en sex veckors tid, kanske längre. Var ej orolig för mig, många hafva lyckligen gjort den resan förr och blifvit friska deraf, hvarför skulle icke jag äfven blifva det? Farväl således min älskade moder och syskon, tänken på mig och bedjen för mig under den långa sjöresan, som förestår, och skulle olyckan drabba mig, så att jag ej mera återkomme, sörjen mig ej, men förlåten mig allt hvad jag brutit mot eder och bevaren mig i edert minne såsom den der outsägligt älskat eder alla, ehuru jag icke kunnat visa det som jag bordt kanske, farväl, farväl, lefven alla väl.

Genast jag kommer fram sänder jag bref hem (många). Sänder bref till mig under adress Rio de Janeiro. Poste restante.

I det jag nu hoppas att allt må gå väl och att mitt hastiga beslut ej på något sätt må hafva oroat mamma säger jag mitt sista

”Farväl, älskade moder, må vi i sommar återse hvarandra friska och nöjda, en innerlig kyss – farväl!!

Din son

Nils Starbäck

Madeira d. 22/2 1886

P.S. den 25te Febr.

Ångbåten har blifvit försenad, reser ej härifrån förr än i slutet af nästa vecka. Skulle mitt bref framkomma före Fredagen d. 5 Mars, så telegrafera till mig på Madeira, om mamma ej vill att jag skall resa.

Funchal 23/2 1886

Öfversättning:

Herr Nils Starbäck befann sig sedan den 10de Nov. 1885 under min behandling och observation. Den första undersökningen utvisade till höger ofvan nyckelbenet, såväl som till höger upptill på ryggsidan tydlig förtätning utan höjdskilnad mellan lungspetsarne. Inom förtätningens gränser vesikulärändring med småblåsigt rassel vid hostning och djup andning. Kroppsvigt 80, 770 gr. Lungkapacitet 3600 arb e.m.

I de dagliga upphostningarne mycket Cylinder och skifepithel (Pflasterpithel) samt temligen mycket baciller men inga elastiska trådar.

Patienten befann sig under denna vinter städse mycket väl. Hvad bröstet beträffar förbättrades städse tillståndet, så att herr S. nu hvarken klagar öfver hosta eller uppspottningar. Andningsprocessen är till och med vid starkare ansträngningar god. Dagens undersökning utvisade högra lungspetsen förkortad, baktill 2 cm framtill 1½ cm. Andningsprocessen till höger upptill bronchial utan rasselbuller äfven vid hostning. Till höger fram och baktill förtätning. Kroppsvigt 82,800 gr. Lungkapacitet 4000 cub.c.m. (maximum 4100 cub.c.m.

Diagnose: Herr S. led utaf en tuberkulös (bacillös) inflammation i högra lungspetsen, hvilken numera genom spetsens förkortning är helad.

Therapie: Behandlingen var uteslutande en hygienisk dietisk. Då en förträfflig lägenhet till en sjöresa till Brasilien erbjöd sig så har jag på det allvarligaste uppmanat herr S. att begagna sig af densamma för att derigenom stärka det här uppnådda goda resultatet.

Julius Goldschmidt

Torsdagen den 17 Mars 1886

15°22, Sydl. bredd.

30°28, Westl. längd.

På oceanen.

Älskade Mamma!

Jag hoppas att mamma icke måtte hafva blifvit för ängslig vid den oförmådde underrättelsen att jag begifvit mig af på en sådan lång sjöresa, men för många viktiga skäl talade för resan för att jag icke skulle göra den. Mest kanske det intyg jag af Dr Goldschmidt vid mitt sista besök hos honom erhöll, och af hvilket härmed följer en öfversättning.

Det utmärkta ressällskap jag i herr Conrad erhöll var äfven ett mycket viktigt skäl. Dessutom den billiga lägenheten med ångfartyget Rio. Framtiden skall väl visa om jag handlat oförnuftigt, då jag i Rio de Janeiro kan vänta att få mina första och enda bref på färden.

Fredagen den 4de Mars afseglade vi från Madeira, en dag tidigare än jag väntat. Passagerare ombord voro blott herr C. och jag, samt en tysk köpman herr Riegert. De första tvänne dagarne plågades jag af lindrig sjösjuka, men den försvann snart och jag är nu van vid sjölifvet. I dag hafva vi jemnt varit på sjön i 13 dagar. Resan har hittills varit den allra angenämaste. Inga svåra stormar eller dylikt. Hettan då vi passerade ekvatorn och i allmänhet här i de tropiska regionerna är dock plågende, men vi hafva lyckligtvis inga kvinliga passagerare ombord och gå följaktligen mycket enkelt klädda, byxor och skjorta det är allt, ja, det har händt att äfven byxorna ansågos öfverflödiga. Lifvet som skeppbord är visserligen litet långtråkigt, men då man varit på Madeira, den tråkigaste plats på jorden, så är t.o.m. lifvet ombord på en tysk ångare fullt af förströelser. Mötande fartyg, märkvärdiga fiskar och andra händelser som förströ sinnet förekomma nästan dagligen. Ett litet bibliotek finns ombord med rätt många roliga böcker, som jag flitigt läser. Med ett ord jag känner ej här den nedslagenhet och dysterhet som ständigt anfäktade mig på Madeira.

Det är blott då jag tänker på eder som jag känner mig orolig, äfven är jag litet orolig för det fall att jag ej skulle få bref i Rio samt de 25 punden från Morbror A, ty kassan som jag hade då jag reste var betydligt mindre än hvad jag beräknat, till följd af oförutsedda utgifter på Madeira. Dr. G. fick jag betala 4 pund, jag trodde han ej skulle taga så mycket. De dagar jag stannade öfver en månad fick jag på hotellet betala efter ½ pund om dagen o.s.v. Emellertid hoppas jag på det bästa; jag är i alla händelser inte ensam på resan; skulle jag råka i förlägenhet kan ju alltid hr Conrad hjälpa mig.

Hvad nu helsan beträffar, så tycks min sjukdom nu vara fullkomligt häfd, men nog känner jag ännu att mitt bröst är mycket klent på högra sidan. Se föröfrigt intyget. Sjöluften har gjort mig mycket starkare derom är jag öfvertygad. Hvarje morgon badar jag ett salt stärkande hafsbad och jag har af sol och hafsluft fått ett brunt och friskt utseende. Ja skulle mamma se mig just nu tror jag näppeligen att mamma skulle känna igen mig.

Tisdagen d. 23 Mars

Sedan jag senast skref hafva vi (lyckligen) kommit ur de varma luftstrecken lyckligt och väl och befinna oss nu på Rio de la Plata och kunna om ett par timmar vara i Montevideo, der jag afsänder detta bref. Två dagars storm hade vi då vi voro på höjden af Puerto Allegro, men kommo lyckligt undan utan sjösjuka eller annat obehag. I Montevideo stanna vi 2 dagar. Fr. Montevideo går färden till Buenos Ayres, der vi äfven stanna en tid, så till Rosario och St. Nicolas i det inre af Sydamerika så tillbaka till Buenos Ayres och till Santos i Brasilien, derifrån till Rio de Janeiro, der vi stanna och öfvervänta en ångbåt af samma kompani. Från Rio till Bahia, från Bahia till St. Vincent på Cap Verdes öarne. Från St. Vincent till Lissabon o derifrån till Hamburg. Sådan är vår turlista och går allt lyckligt och väl är jag väl hemma i Sverige i början på Juni. I dag skola vi gå i land och se på staden Montevideo, men det ser regnigt ut så att vi kanske får vänta till i morgon. Detta bref antager jag kommer fram i slutet af April eller början af Maj och kan jag troligen ej skrifva mer från Sydamerika, ty brefven derifrån skulle komma fram ungefär samtidigt med mig sjelf. Troligt är att jag ej skrifver förr än från Lissabon. Nu farväl för denna gång, förlåt min dåliga stil, man kan ej skrifva bättre i sjögången och var ej orolig för mig, allt går nog bra till slut och vi få i vår återse hvarandra friska och nöjda. Helsa alla, syskon och vänner, men mest helsas min egen rara mamma af sin gosse

Nils.